

PWYLLGOR CRAFFU ADDYSG AC ECONOMI DYDD IAU, 19 MEHEFIN 2025

Presenoldeb:

Y Cynghorwyr: Y Cynghorydd Cai Larsen (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Rhys Tudur (Is-gadeirydd)

Y Cynghorwyr:- Beca Brown, Jina Gwyrfai, Dawn Lynne Jones, Elwyn Jones, Gareth Tudor Jones, Gwilym Jones, Beth Lawton, Gwynfor Owen, John Pughe Roberts, Richard Glyn Roberts, Huw Llwyd Rowlands, Dyfrig Siencyn a Sian Williams.

Aelodau Cyfetholedig: Sharon Roberts (Cynrychiolydd Rhieni / Llywodraethwyr Arfon), Elise Poulter (NEU) a Gweno Glyn Williams (Cynrychiolydd Rhieni / Llywodraethwyr Dwyfor).

Swyddogion yn bresennol: Bethan Adams (Ymgynghorydd Craffu), Annes Sion (Arweinydd Tîm Democratiaeth), Dafydd Gibbard (Prif Weithredwr ar gyfer eitemau 5 a 6), a Geraint Owen (Cyfarwyddwr Corfforaethol ar gyfer eitemau 7-9)

Yn bresennol ar gyfer eitem 7 - Y Cynghorydd Dewi Jones (Aelod Cabinet Addysg), Gwern ap Rhisiart (Pennaeth Addysg), Debbie Anne Jones (Pennaeth Cynorthwyol: Gwasanaethau Corfforaethol), Siwan Llwyd Roberts (Pennaeth Cyfundrefn Addysg Drochi Gwynedd), Iwan Gwilym Evans (Pennaeth Gwasanaeth Cyfreithiol) a Meirion Prys Jones (Ymgynghorydd).

Yn bresennol ar gyfer eitem 8 - Y Cynghorydd Dewi Jones (Aelod Cabinet Addysg), Gwern ap Rhisiart (Pennaeth Addysg), Debbie Anne Jones (Pennaeth Cynorthwyol: Gwasanaethau Corfforaethol) a Ffion Edward Ellis (Pennaeth Cynorthwyol: Anghenion Addysg Arbennig a Chynhwysiad).

Yn bresennol ar gyfer eitem 9 - Y Cynghorydd R Medwyn Hughes (Aelod Cabinet dros Economi), Sioned Williams (Pennaeth Adran Economi), Roland Wyn Evans (Pennaeth Cynorthwyol Diwylliant) a Llyr B Jones (Pennaeth Cynorthwyol Economi a Chymuned).

Yn bresennol ar gyfer eitem 10 – Y Cynghorydd Huw Wyn Jones (Aelod Cabinet Cyllid), Dewi A Morgan (Pennaeth Adran Cyllid), Huw Ynyr (Pennaeth Cynorthwyol Cyllid: Digidol) a Sian Pugh (Pennaeth Cynorthwyol Cyllid: Cynladwyedd a Datblygiadau).

Yn bresennol ar gyfer eitem 11 – Y Cynghorydd Llio Elenid Owen (Aelod Cabinet Gwasanaethau Corfforaethol a Chyfreithiol), Ian Jones (Pennaeth Adran Gwasanaethau Corfforaethol), Iwan Gwilym Evans (Pennaeth Gwasanaeth Cyfreithiol) a Catrin Love (Pennaeth Cynorthwyol Gwasanaethau Corfforaethol).

1. ETHOL CADEIRYDD

Bu i'r Cyng. Cai Larsen gael ei ethol yn Gadeirydd ar gyfer 2025/26.

2. IS-GADEIRYDD

Bu i'r Cyng. Rhys Tudur gael ei ethol yn is-gadeirydd ar gyfer 2025/26.

3. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriad gan y Cyng. Dewi Owen a Colette Owen (Aelod Cyfetholedig Yr Eglwys Gatholig).

4. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Nododd y Cyng. Dawn Lynne Jones fuddiant ar gyfer eitem 8 gan ei bod yn gweithio gyda phlant, ond gan ei fod yn adroddiad perfformiad nid oedd yn rhagfarnu ac nid oedd angen iddi adael y cyfarfod.

Bu i'r Prif Weithredwr ddatgan buddiant ar gyfer eitem 8 – gan fod ei wraig yn gweithio yn yr adran Addysg, felly bu iddo adael ar gyfer y drafodaeth.

Bu i'r Cyng. Beth Lawton, Gareth Tudor Jones, Richard Glyn Roberts a Sian Williams ddatgan buddiant ar gyfer eitem 9, gan eu bod yn aelodau ar Fwrdd Byw'n Iach, ond nid oedd yn rhagfarnu ac felly nid oedd angen gadael ar gyfer y drafodaeth.

Bu i Sharon Williams adael y cyfarfod yn rhinwedd ei swydd ar gyfer eitem 9.

5. MATERION BRYD

Doedd dim materion bryd i'w nodi.

6. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 10 Ebrill, 2025 fel rhai cywir.

7. GRŴP TASG A GORFFEN POLISI IAITH ADDYSG DRAFFT

Yn dilyn trafodaeth ar Bolisi Iaith Addysg Drafft yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 10 Ebrill 2025, penderfynwyd ffurfio grŵp tasg a gorffen i drafod geiriad y polisi drafft.

Bu i'r Cynghorydd Rhys Tudur, Cadeirydd y Grŵp Tasg a Gorffen gyflwyno'r newidiadau a argymhellwyd gan y Grŵp Tasg a Gorffen. Nodwyd bod nifer o'r argymhellion yn tynhau yn eiriol i finiogi'r polisi ond fod rhai yn fwy arwyddocaol.

Roedd y prif bwyntiau fel a ganlyn:

1. Mynegwyd yr angen i nodi mai'r ysgol sydd i ddewis pa bynciau trawsgwricwlaidd sy'n cael ei ddysgu yn Saesneg. Nodwyd y byddai hyn yn ei wneud yn fwy clir.
2. Dylid nodi yn y polisi fod gweithgareddau allgyrsiol yn cael eu cynnal drwy'r Gymraeg os oedd adnodd ar gael.
3. Argymhellwyd i ddefnyddio diffiniad o Ysgol Gymraeg sydd yn Bil y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025 yn hytrach na beth sydd wedi ei nodi yn y canllawiau statudol presennol, a drwy hyn bod yn rhagweithiol drwy gydymffurfio a'r ddeddf newydd.

4. Nodwyd y dylai'r polisi fynegi canran darpariaeth Gymraeg yr holl ddisgyblion.
5. Amlygwyd yr angen i ysgolion fod yn manylu ar beth fydd eu cynlluniau cynnydd.
6. A holwyd beth fydd disgwyliad y polisi gydag Ysgol Uwchradd Tywyn ac Ysgol Friars, gan eu bod yn gweithredu i raddau fel ysgolion Saesneg - holwyd os bydd polisi gwahanol neu driniaeth wahanol, gan y bydd yr amcanion yn rhai sirol.

Mynegwyd fod sylwadau wedi ei derbyn gan yr Adran Addysg mewn ymateb i'r newidiadau a argymhellwyd, ond eu bod wedi amlygu heriau ac nid ymatebion i'r argymhellion.

Derbyniwyd sylwadau pellach gan aelodau'r Grŵp Tasg a Gorffen gan fynegi eu siom yn ymatebion yr adran yn benodol gyda newid geiriad i ddiffiniad yn y Bil Addysg yn hytrach 'na'r canllawiau gan y byddai'n Ddeddf yn dilyn derbyn cydsyniad Brenhinol, mynegwyd yr angen i symud ymlaen i gydymffurfio a'r ddeddf.

Mynegwyd yn ogystal fod y Grŵp Tasg a Gorffen o'r farn fod angen i'r polisi fod yn gryf a gydag elfen o ddeheuad yn arbennig wrth edrych ar y shiftt iaith sydd o fewn y sir. Nodwyd fod y grŵp wedi ymgeisio i dynhau'r polisi drafft.

Bu i'r adran gael cyfle i ymateb, a mynegodd y Swyddog Monitro o ran y ddeddf, ei bod ar y ffordd am gydsyniad Brenhinol ond nad yw mewn grym ar hyn o bryd. Ychwanegodd y bydd amserlen gan y Llywodraeth i elfennau ddod i rym a bydd yn oddeutu 4-5 mlynedd cyn y bydd hyn yn digwydd. Eglurwyd y bydd cyfnod trosiannol tra bydd trefn statudol y ddeddf yn cael ei roi mewn lle.

Ychwanegodd y Pennaeth Addysg fod yr adran o'r farn bod y polisi drafft yn dangos ymrwymiad i'r Gymraeg a'r angen i gynyddu niferoedd siaradwyr Cymraeg. Mynegwyd yr angen i ddod a phobl gyda nhw, wrth roi polisiâu a gweithdrefnau yn eu lle. Amlygwyd fod yr adran yn dangos cyfeiriad i'r ysgolion ond ar ddiwedd y dydd penderfyniad y Cyrff Llywodraethol oedd mabwysiadu'r Polisi. Nodwyd fod ymgynghoriadau wedi bod wrth greu'r polisi drafft a bod Meirion Prys Jones wedi bod yn allweddol wrth eirio'r polisi. Diolchwyd i'r grŵp tasg am eu gwaith gan nodi fod rhai newidiadau y gellir ei ymgorffori, tra bod eraill am wneud y polisi yn anodd i'w weithredu ledled y Sir. Nodwyd yr angen i fod yn ofalus gyda'r elfen ddwyieithrwydd, gan fod angen y balans o bolisi llwyddiannus ond fod plant yn hapus a hyderus ac yn medru'r Saesneg yn ogystal.

Rhoddwyd cyfle i Meirion Prys Jones, a gynorthwyodd yr Adran fel ymgynghorydd allanol i eirio'r polisi drafft, i gyfrannu i'r drafodaeth. Mynegodd wrth lunio polisi fod angen delio a seicoleg gan fod angen meddwl sut mae rheoli materion sydd yn ymwneud ac emosiwn ieithyddol. Pwysleisiwyd fod llwyddiant newid pethau yn ddibynnol ar gario pobl gyda chi, gan nad oes modd deddfu iaith i fodolaeth. Eglurwyd pan yn son am shiftt iaith, bod angen cynllunio gofalus dros gyfnod hir o amser. Ychwanegwyd fod geiriad y polisi drafft yn annog, yn rhoi arweiniad ac yn glir fod elfen o ddewis hefyd, gan fod elfen o ddewis yn dod a phobl efo chi. Nodwyd fod lle i dynhau mewn rhai elfennau ond ei fod yn bwysig cadw mewn cof tŷn y polisi ac felly fod angen defnyddio geiriau yn ofalus.

Yn ystod y drafodaeth penderfynwyd trafod y newidiadau a argymhellwyd gan y Grŵp Tasg a Gorffen fesul pennawd. Nodwyd sylwadau gan Aelodau'r Pwyllgor fel a ganlyn:-

Amlygwyd fod y cyfeiriad at y Saesneg wedi ei dynnu o'r geiriad yn yr amcanion o dan yr ail bennawd. Esboniwyd fod tynnu'r cyfeiriad yn gallu bod yn broblemus gan fod angen sicrhau fod pobl ifanc yn hyderus a gydag iaith graenus yn Gymraeg a Saesneg. Mynegwyd fod cael hyder i siarad Saesneg ddim yn golygu na fydd hyder gan y bobl ifanc i siarad Cymraeg. Pwysleisiwyd yr angen i gyfarch deheuad pobl ifanc i gyrraedd

eu potensial yn y ddwy iaith.

Wrth drafod yr amcanion ymhellach, nodwyd wrth drafod hwyrddefodiad yn mynychu canolfannau trochi, bod yr argymhelliad i newid y geiriad yn rhoi awgrym o orfodaeth. Mynegwyd fod angen i bwysleisio anogaeth, ond ddim yn siŵr sut fydd modd gorfodi. Atebodd yr adran gan nodi fod angen efallai rhoi mwy o gig ar yr asgwrn wrth amlygu sut mae modd i'r adran annog teuluoedd i'w plant fynychu canolfannau trochi.

Nodwyd er bod yr amcanion yn cyfeirio at siarad Cymraeg, bod angen cynnwys ysgrifennu yn ogystal gan mai fel hyn mae mwyafrif o asesu yn cael ei wneud.

Pwysleisiwyd sylwadau Meirion Prys Jones fod tŷn yn holl bwysig ynghyd a seicoleg. Nodwyd yr angen i'r polisi iaith addysg ddod a rhieni efo nhw, gan adlewyrchu barn ysgolion a denu ysgolion i fabwysiadu'r polisi.

Nododd aelodau'r Grŵp yr argymhellwyd tynnu dwyieithrwydd gan fod yr adran wedi nodi mai addysg Gymraeg sydd yng Ngwynedd. Amlygwyd nad yw'r adran wedi ymateb i sut y byddent yn delio ac ysgolion sydd yn fwy dwyieithog, ac felly fod angen amlygu dyheadau'r adran.

Wrth drafod y pennawd Ysgolion Uwchradd, nododd Aelodau'r Grŵp, yn dechnegol ni ellir gorfodi plant i fynychu'r canolfannau trochi ond bod angen mwy nag anogaeth. Mynegwyd fod angen mynd yn groes i sylwadau swyddogion a chyflwyno polisi sydd rhwng anogaeth a gorfodi.

Mynegwyd o bosib fod angen polisi eithrio ar gyfer dwy ysgol uwchradd o fewn y sir gan eu bod yn gweithio fwy fel ysgolion Saesneg. Pwysleisiwyd fod y polisi iaith addysg yn un sirol, ac felly nad oedd yn briodol cyfeirio at ysgolion yn benodol, ac addasu ar eu cyfer hwy yn unig.

Wrth edrych ar bennawd Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) yn y polisi diwygiedig, nodwyd fod hepgor cyfeiriadau at y Ddeddf ADY a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 yn creu pryderon. Mynegwyd fod angen cymryd y ddeddf ADY i ystyriaeth a'i fod yn greiddiol i'r polisi.

Ychwanegwyd fod efallai angen ymchwil pellach i iaith ag ADY, gan fod arbenigwyr yn aml yn annog teuluoedd i siarad Saesneg gyda phlant ag anghenion dysgu. Mynegwyd angen i edrych i weld os oes tystiolaeth yn gwrthddweud hyn. Nododd yr adran ei fod yn gynllun posib i'w wneud gyda'r Brifysgol yn y dyfodol.

Esboniodd aelodau'r Grŵp fod y ddeddf wedi ei hepgor gan nad oedd manylder o beth oedd y ddeddf yn ei ddweud, ac felly bod angen mwy o fanylion. Nododd y Swyddog Monitro fod y paragraff yn cydnabod y dyletswydd i gydymffurfio gyda'r ddeddf ac felly yn angenrheidiol i'r polisi.

Cafwyd trafodaeth am eiriad penderfyniad y Pwyllgor.

PENDERFYNWYD

- **Nodi allbwn gwaith y Grŵp Tasg a Gorffen ond nid oedd consensws ar yr holl addasiadau a argymhellwyd;**
- **Gofyn i'r Aelod Cabinet Addysg ystyried yr ystod o sylwadau a gyflwynwyd gan yr Aelodau Craffu wrth lunio'r polisi terfynol.**

8. ADRODDIAD PERFFORMIAD AELOD CABINET ADDYSG

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Aelod Cabinet Addysg gan nodi fod y data yn siarad dros ei hun. Nodwyd fod llwyddiannau i'w dathlu, cynlluniau i'w datblygu a'i fod yn edrych ymlaen at roi cyd-destun ar rai cynlluniau gwella yn rhai meysydd.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

Gofynnwyd o ran moderneiddio adeiladau a lleoliadau dysgu, gan fod blaenoriaeth yn cael ei roi i anableddau corfforol gofynnwyd faint o gynllunio sydd yn cael ei wneud ar gyfer anghenion sensorï plant, nid yn unig yr ystafelloedd ond o ran lliwiau ar y waliau, y bylbiau golau sy'n cael eu defnyddio a.y.b.. Atebwyd gan nodi fod canllawiau i'w dilyn wrth adeiladu ysgolion newydd, eglurwyd fod sicrhau darpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) yn rhan o'r canllawiau. Eglurwyd wrth adeiladu ysgolion mae'r adran yn dysgu o un prosiect i'r llall, ac addasiadau wedi ei gwneud o ran cadw drysau lliw naturiol ynghyd ac edrych ar oleuadau. Nodwyd yr angen i gael mwy o fewnbwn yr adran pan fo ysgolion yn cael eu dylunio er mwyn ystyried y mathau yma o anghenion, ac eglurwyd fod yr adran yn defnyddio rhan o arian grant cyfalaf ADY i edrych ar y mater yma ymhellach a'u bod yn cydweithio gyda Therapydd Galwedigaethol.

Tynnwyd sylw yn ogystal gyda'r maes moderneiddio adeiladau a lleoliadau dysgu fod cynlluniau yn Arfon a Dwyfor ond dim sôn am gynlluniau ym Meirionnydd. Mewn ymateb, nodwyd fod arian cyfalaf moderneiddio addysg yn dod mewn gweddau a bod nifer o ysgolion ym Meirionnydd wedi ei datblygu yn ystod y wedd gyntaf gan amlygu cynlluniau ail strwythuro ysgolion yn y Bala, Tywyn a Dolgellau. Bellach, eglurwyd, eu bod yn canolbwyntio yn benodol ar ardal Bangor, ac yna pan fydd y wedd nesaf bydd yn symud i ardal arall o fewn Gwynedd.

Mynegwyd wrth edrych ar gynllun lleihau cost anfon plant i'r ysgol fod y mesuryddion yn goch, a holwyd os oedd plant yn cael eu gwahardd yn barhaol os oes cydnabyddiaeth i'r gost ychwanegol i rieni o symud eu plant i ysgol arall - megis gwisgoedd ysgol a.y.b. Nodwyd fod modd cefnogi teuluoedd yn y maes yma, drwy ddargyfeirio arian gan fod angen sicrhau bod plant yn gallu mynychu'r ysgol.

Wrth drafod yr un maes – holwyd os yw'r adran yn hyderus fod pob cost, gan gynnwys rhai cudd yn cael sylw. Ymatebwyd gan nodi fod gan yr adran hyder eu bod wedi rhoi llawer o sylw i'r prif faterion ac wedi gweithio i fynd o dan groen y problemau. Nodwyd fod yr adran am lunio siarter a fydd yn awgrym i ysgolion wrth ystyried costau megis tripiâu ysgol, cost gwisg ysgol er enghraifft.

Codwyd nifer o sylwadau am bresenoldeb gan ei fod yn fater o bryder cenedlaethol, ac amlygwyd fod cynnydd wedi bod gyda niferoedd yn colli ysgol yn dechrau lleihau. Gofynnwyd beth sydd yn gweithio ac os oes unrhyw strategaeth mewn lle i wella'r sefyllfa. Atebwyd drwy nodi fod presenoldeb wedi bod yn dalcen caled, a bod strategaethau yn ei lle. Mynegwyd mai beth sydd yn gwneud gwir wahaniaeth yw rhoi sylw diddiwedd i'r mater. Ategwyd fod yr ysgolion sydd wedi profi llwyddiant mewn cynyddu presenoldeb gyda phrosesau cadarn a thynn yn ei lle. Eglurwyd fod yr uwchradd yn cael blaenoriaeth yr adran gan ei fod yn fwy o broblem yn yr uwchradd. Eglurwyd fod y patrymau a dorrwyd yn ystod cyfnod covid bellach yn cael eu hail adeiladu, a gobeithio y bydd y ffigyrau yn cyrraedd y canrannau cyn covid dros y blynyddoedd nesaf.

Wrth drafod presenoldeb, nodwyd fod rhai teuluoedd yn cael eu herlyn yn gyfreithiol oherwydd diffyg presenoldeb, gofynnwyd a oes tystiolaeth fod y dacteg yma yn gweithio, a beth yw'r sgil effeithiau'r profiad ar deuluoedd. Ymatebwyd drwy amlygu fod gwahanol fath o erlyniad a dirwyon. Nodwyd fod dirwy o £120 pan disgybl yn cael absenoldeb anawdurdodedig ddim yn un sydd yn cael ei weithredu yng Ngwynedd. Nodwyd mai erlyniad arall sy'n cael ei weithredu gan y Tîm Lles Addysg. Esboniwyd fod proses bendant o weithio gyda theuluoedd i annog presenoldeb. Amlygwyd fod nifer o blant sy'n

cael eu cyfeirio at y Tîm Lles yn gwneud cynnydd pendant, a bod bron i hanner gyda rhesymau dros yr absenoldeb fuasai ddim yn arwain at erlyniad - rhesymau megis iechyd meddwl a phroblemau cymdeithasol. Nodwyd nad yw unrhyw un eisiau erlyn ond bod angen defnyddio pwerau i orfodi plant i fynychu ysgolion. O ran effaith hir dymor, nodwyd fod hanner yn dod yn ôl i'r ysgol a rhai yn dadgofrestru. Eglurwyd yn ogystal nid dirwy yw'r cam olaf ond yn aml mae'r llys yn rhoi gofyniadau a chyfeiriad sut i'r partion weithio gyda'i gilydd i wella'r sefyllfa ac yn rhoi tasgau i'w cyflawni o fewn cynllun amser.

Amlygwyd fod nifer sydd yn dewis addysg ddewisol adref ar gynnydd a gofynnwyd a oedd yn peri pryder, ac os ydynt yn codi pryderon o ran diogelu a lles. Ymatebwyd gan nodi fod y maes hwn yn un cymhleth tu hwnt gyda charfannau gwahanol o fewn y 269 sy'n cael eu haddysgu adref - megis teuluoedd yn dewis addysgu eu plant adref, eraill yn teimlo bod eu plant yn methu mynd i'r ysgol am amrywiol resymau a rhai yn teimlo nad yw anghenion eu plant yn cael eu cyrraedd. Mynegwyd fod holiadur yn cael ei rannu pan yn dad-gofrestru o ysgol i gael gwybod y rheswm dros wneud hyn er mwyn cael dealltwriaeth well. Mynegwyd fod gwaith yn cael ei wneud i weithio gyda theuluoedd i gadw cysylltiad, a bod dau athro ar gael i'w cynorthwyo gyda'r cwricwlwm. Nodwyd nad oes problemau lles a diogelu gan fod nifer yn aberthu eu gyrfaedd i addysgu o adref, a phwysleisiwyd fod nifer yn cael profiadau gwych drwy ddysgu o adref.

Tynnwyd sylw at nifer o fesuryddion gan holi am eu dilysrwydd o ganlyniad i nifer isel o ymatebion, megis y mesurydd ar wella cyfathrebu plant awtistig, gan mai dim ond 2 sydd wedi ymateb. Atebwyd drwy nodi bod yr adran yn cydweld gyda'r sylw, a'i fod wedi ei amlygu gan reolwyr. Nodwyd ei fod yn anodd cael adlewyrchiad teg ond fod mesuryddion am wasanaethau unigol, a bod angen mireinio a sicrhau eu bod yn mesur y pethau cywir.

Wrth edrych ar wasanaeth y canolfannau trochi, amlygwyd nad oedd data o ran faint mae ysgolion yn ei annog, a faint o blant sydd yn gwrthod. Nodwyd y byddai'r data yma yn ddefnyddiol. Ymatebodd yr adran gan nodi fod lleoliadau yn brin iawn yn y canolfannau, a bod yr ysgolion yn eu hannog. Eglurwyd nad oes modd gorfodi'r plant i fynychu ac felly bod disgwyliad ar ysgol i'w hannog. Mynegodd yr adran eu bod yn hapus i ddarparu niferoedd sydd yn mynychu, nodwyd fod lle i wella ond fod yr adran yn gwneud popeth o fewn eu gallu i hwyluso'r broses drwy gefnogaeth megis cludiant.

Holwyd pryd fydd y Strategaeth Addysg yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor. Nodwyd y bydd yn cael ei gyflwyno yn ystod Tymor yr Hydref, eglurwyd fod gwaith ymgysylltu angen ei wneud ond eu bod yn gobeithio ei fod yn mynd i'r Cabinet cyn y Nadolig i fod ar waith yn ystod tymor y Gwanwyn.

Holwyd am fesurydd Saesneg fel Iaith Ychwanegol, a gofynnwyd pam fod Saesneg yn cael ei phwysleisio dros y Gymraeg. Eglurwyd fod y gwasanaeth hwn ar gyfer plant sydd yn dod o wledydd tramor a'r angen i sicrhau eu bod yn cael mynediad i addysg. Pwysleisiwyd ei fod yn dîm bach sydd wedi dros y blynyddoedd diwethaf gefnogi nifer o blant o'r Wcraïn, a fu yn trochi yn y Gymraeg cyn hyd yn oed dysgu Saesneg. Amlygwyd mai term addysg yw teitl y mesurydd.

Nodwyd pryder am y polisi toiledu, gan fod efallai y gofyn i blant fod yn gallu defnyddio'r toiled cyn cychwyn ysgol yn cael ei weld fel rhwystr i rai teuluoedd, yn enwedig plant ag anghenion dysgu ychwanegol. Pwysleisiwyd fod canllawiau yn glir o ran disgwyliadau ac nad yw hyn yn cynnwys plant a chyflyrau iechyd a gydag anghenion dysgu ychwanegol. Eglurwyd drwy greu'r polisi hwn fod arweiniad cyson ar draws y sir.

Tynnwyd sylw at waharddiadau mewn ysgolion uwchradd, nodwyd bod 3 ysgol wedi gwahardd plant am 100 o ddyddiau neu yn fwy. Gofynnwyd a oes cefnogaeth i'r plant yn ystod y cyfnodau yma. Atebwyd gan nodi fod yr ysgolion ble mae gwaharddiadau yn

uwch angen edrych arnynt ymhellach ac i sicrhau eu bod yn gwneud y defnydd mwyaf o'r gyllideb cynhwysiad sydd ar gael.

Nodwyd fod arian cynhwysiad yn cael ei dderbyn gan ysgolion, ac amlygwyd fod y problemau ar gynydd, holwyd os yw hyn yn bryder? Nodwyd ei fod yn bryder gan nad yw yn gyson ar draws y sir a bod rhai ysgolion yn gwneud gwaith arbennig o dda o gefnogi plant. Cydnabuwyd fod anghenion wedi newid. Eglurwyd fod uned newydd yn cael ei agor i ymateb i heriau ymddygiad. Nodwyd fod yr uned yn Arfon gan fod yr angen yn uchel yn yr ardal, ac er nad oes lleoliad pendant ym Meirionnydd ar hyn o bryd y bwriad yw ymateb yn ddeinamig pan fyddai'r angen yn codi.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau ynghyd â gofyn am weithrediad pellach ar rai o'r sylwadau yng nghyswllt y meysydd canlynol:

- **Y Gymraeg a Chanolfannau Iaith**
- **Amgylchedd dysgu i blant gyda chyflyrau penodol**
- **Math o adeiladau o ran lleoliadau daearyddol ynghyd â chostau trafnidiaeth**
- **Absenoldebau plant a chynhwysiad ynghyd â phlant sydd wedi ei eithrio o addysg ac yn cael eu haddysgu o adref**
- **Dibynadwyedd data ble mae sail y data yn fach**
- **Costau yn ymwneud a mynediad i addysg yn benodol i deuluoedd incwm isel a phlant sydd yn cael ei gwahardd o ysgol**
- **Penodi Penaethiaid**
- **Prydlondeb o ran cyflwyno'r Strategaeth Addysg.**

9. ADRODDIAD PERFFORMIAD AELOD CABINET ECONOMI

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Aelod Cabinet gan nodi ei bod wedi bod yn gyfnod prysur iawn i'r adra gydag un cylch grantiau yn dod i ben tra bod un arall ar gychwyn. Amlygwyd fod gan yr adran 4 cynllun blaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor, tri yn adran Gwynedd Lewyrchus ac un fel rhan o raglen Gwynedd Ofalgar. Nodwyd fod cynnydd da wedi ei wneud yn erbyn y cerrig milltir, ond mai'r risg sy'n gyffredin i'r pedwar oedd ansicrwydd am ddyfodol y cyllidebau gan eu bod yn cael eu hariannu drwy arian grant.

Tywyswyd drwy'r cynlluniau gan roi blas ar y gwaith sydd yn mynd yn ei flaen, gan dynnu sylw at feysydd megis y gwaith sylweddol sydd wedi ei wneud i gwblhau gwariant o brosiectau rhaglen ARFOR a Rhaglen Ffyniant Cyffredin. Amlygwyd fod 49% yn llai o arian ar gael i Wynedd a siroedd y Gogledd wrth edrych ar Raglen Ffyniant Cyffredin, ond fod gwaith o adnabod blaenoriaethau 2025/26 eisoes wedi cychwyn.

O ran gwaith dydd i ddydd yr adran, amlygwyd pryder bod nifer y disgyblion sydd yn cael gwersi nofio yng nghanolfannau hamdden yn parhau i ostwng a sialens carthu yn Hafan a Harbwr Pwllheli. Nodwyd fod lefel boddhad cwsmer yn uchel yn nifer o feysydd yn yr adran megis Gwasanaeth archifau, amgueddfeydd, y celfyddydau a'r gwasanaeth llyfrgelloedd.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a chwestiynau a ganlyn:-

Tynnwyd sylw at leihad yn nifer y disgyblion sy'n derbyn gwersi nofio gan amlygu fod hyn yn debygol o ganlyniad i gost uchel cludiant i'r canolfannau. Nodwyd er bod hon yn broblem sydd i'w gweld mewn nifer o ardaloedd gwledig fod yr un darlun i'w gweld mewn ysgolion trefol yn ogystal, yn benodol mewn ardaloedd difreintiedig. Gofynnwyd am ddadansoddiad ystadegau nofio i weld maint y broblem. Wrth drafod nofio gofynnwyd yn

ogystal am ddadansoddiad o ddefnyddwyr canolfannau hamdden Byw'n Iach er mwyn gweld beth yw'r patrymau o ran pa ardaloedd sydd yn defnyddio'r cyfleusterau ac ym mha ardaloedd. Cytunwyd i rannu'r wybodaeth a'r aelodau.

Holwyd am ddatblygiadau TWF Gogledd Cymru, gan ei fod yn ymddangos nad oedd cynnydd. Eglurodd yr adran fod nifer o bethau yn digwydd ond fod newidiadau wedi bod i amryw o gynlluniau o ganlyniad i nifer o resymau. O ran cynlluniau Gwynedd nodwyd fod cynllun Trawsfynydd a gyflwynwyd gan gwmni Eginio yn ôl yn 2019 bellach wedi ei dynnu yn ôl gan nad oedd y safle yn un oedd wedi ei ffafrio gan Lywodraeth Cymru i ddatblygiadau niwclear pellach. Er i'r Arweinydd ymgeisio i ddargyfeirio'r arian i gynllun amgen, penderfynwyd na fuasai modd i unrhyw gynllun sy'n cael ei dynnu yn ôl i wneud hyn a gosodwyd egwyddor bod rhaid gwneud cais o'r newydd. O ganlyniad, nodwyd fod cais newydd i ddatblygu Parc Gwyddoniaeth ar y safle ar fin cael ei gyflwyno.

Cais arall oedd i'w gweld yng Ngwynedd yn rhan o'r cynllun TWF oedd cais Glynllifon i ddatblygu Canolfan Arloesi Gwledig. Gan ei bod yn gynllun mor fawr roedd angen cais cynllunio ar gyfer mynedfa newydd. O ganlyniad i'r cais yn cael ei wrthwynebu gan sefydliadau statudol, nodwyd fod Coleg Llandrillo Menai hefyd yn edrych i gyflwyno cynllun arall.

Er nad yw'r ddau gynllun uchod yn symud yn ei blaen pwysleisiwyd fod dau gynllun yn symud yn ei flaen ym Mharc Glan Cegin ym Mangor ynghyd a chynllun gan Brifysgol Bangor. Mynegwyd fod cynlluniau yn datblygu a bod yr adran yn hyderus y bydd budd i Wynedd o fod yn rhan o'r cynllun. Cydnabuwyd fod y cynlluniau yn symud yn arafach na ragwelwyd pan arwyddwyd y cytundeb.

Nodwyd siomedigaeth fod cynlluniau yn symud yn eu blaen mor araf, a mynegwyd yr awydd i'r Pwyllgor edrych yn fanylach ar y mater gan edrych yn benodol ar ei gost a beth yw'r budd i Wynedd.

Mynegodd un aelod nad oedd yn ymwybodol o'r cynlluniau yn Nhrawsfynydd a chytunodd yr adran i anfon y cynlluniau gwreiddio ymlaen iddynt gan nodi eu bod wedi dyddio bellach a phwysleisiwyd nad oedd Gwynedd yn rhan o'r cynlluniau gwreiddiol.

Amlygodd un aelod nad oedd cynlluniau TWF i'w gweld yn Ne'r Sir ble mae gwir angen am swyddi a datblygiadau.

Tynnwyd sylw at waith da sydd yn cael ei wneud gan Gynllun Creu'r Amgylchiadau Gorau Posib yng Ngwynedd i Fusnesau a Mentrau Cymunedol Ffynnu, a Chefnogi Pobl Gwynedd mewn i waith, gyda 184 wedi eu cefnogi i ddychwelyd i waith eleni a 232 wedi derbyn help i gynyddu eu gallu i ennill cyflog da. Gofynnwyd a oes ffigyrau ar gyfer y blynyddoedd blaenorol i weld y ffigyrau yn eu cyd-destun. Eglurodd yr adran fod y tîm yn gwneud gwaith arbennig o dda, ond eu bod yn llwyr ddibynnol ar grant a bod y sefyllfa ariannol yn un fregus. Mynegwyd fod ffigyrau ar gael a byddant yn cael ei rhannu â'r pwyllgor.

Holodd y Pwyllgor am gydweithio rhwng adrannau, a faint o drafod sydd yn cael ei wneud gydag adrannau megis Addysg o ran gwersi nofio, cyllid gydag effaith trothwy gosod am 184 o ddyddiau ar fusnesau bychan a thai gwyliau, yn ogystal yr adran amgylchedd gyda man welliannau i isadeiledd Gwynedd o ran ei wneud yn lle deniadol e.e. meysydd parcio a phalmentydd. Eglurodd yr adran fod cydweithio yn digwydd gan amlygu'r gwaith ynghlwm â'r Gronfa Ffyniant Cyffredin. Manylwyd bod cyd-weithio agos iawn gyda'r adran Amgylchedd a Prifffyrdd er mwyn adnabod cynlluniau i wella canol trefi, a bod gweithdai wedi eu cynnal gyda chynrychiolaeth o adrannau'r Cyngor i flaenoriaethu cynlluniau.

Nodwyd ymdeimlad nad oedd llawer o gydweithio rhwng yr adran Gynllunio a'r adran o ran datblygiadau cynlluniau twristiaeth gan amlygu cynllun TWF Glynllifon fel enghraifft.

Amlygwyd fod cydweithio agos yn digwydd gyda swyddogion cynllunio yn aelodau o fyrddau prosiect, megis Cynllun Llechi, ond fod cais cynllunio ar safle Glynllifon wedi ei wrthod yn dilyn gwrthwynebiadau gan fudiadau statudol tu hwnt i'r Cyngor ac felly nid diffyg cydweithio oedd y broblem yn yr achos yma.

Tynnwyd sylw at gyhoeddiad pwyllgor Gŵyl Fwyd Caernarfon eu bod am gymryd seibiant am flwyddyn yn rhannol oherwydd y pwysau sydd ar y pwyllgor bach, a gofynnwyd i'r adran am eu cefnogaeth i'w cynorthwyo i'r dyfodol. Mynegwyd cefnogaeth i gynnal trafodaethau ac i weld os oes mwy gall yr adran ei wneud.

Amlygwyd fod Llyfrgelloedd bellach yn fwy na lle i fenthylg llyfrau ac yn hybiau cymunedol. Holwyd gyda Neuadd Dwyfor yn ffynnu, beth oedd wedi achosi newid mor bositif. Ymatebodd yr adran gan nodi fod llyfrgelloedd megis Tywyn yn esiampl o beth all llyfrgelloedd eu cynnig a bod yr adran yn datblygu strategaeth newydd i'r dyfodol a fydd yn ymgorffori'r agenda cefnogi pobl. O ran Neuadd Dwyfor, nodwyd fod y rhaglen fuddsoddi sylweddol, ynghyd â bod yn ymatebol i anghenion yr ardal a thîm da wedi arwain at newid positif. Amlygwyd er bod yr adeilad yn cael ei ddefnyddio llawer mwy nad yw wedi arwain at gynnydd incwm o ganlyniad i gynnydd mewn costau. Nodwyd fod llawer o wersi i'w dysgu ond ei fod yn amlygu fod cyd-leoli gwasanaethau yn holl bwysig.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau;**
- **Bod angen ystyried craffu budd y Cynllun TWF i Wynedd gan gynnwys y cynllun amgen yn Nhrawsfynydd**
- **Gofyn i'r Adran Economi a Chymuned ddarparu data treigl tair blynedd o ran niferoedd sydd wedi derbyn cymorth i ddychwelyd i waith**
- **Gofyn i'r Adran wneud cais i Gwmni Byw'n Iach am ddata defnyddwyr;**
- **Gwneud cais i'r adran edrych am gyllid a chefnogaeth ehangach i Wyl Fwyd Caernarfon ac i ddangos yn gliriach yn yr adroddiad fod cyllid i fentrau cymdeithasol.**

10. ADRODDIAD PERFFORMIAD AELOD CABINET CYLLID

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Aelod Cabinet gan nodi mai pwrpas yr adroddiad oedd rhoi diweddariad ar y maes. Mynegwyd fod yr adran yn arwain ar 2 flaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor – Rheoli Effaith Toriadau Cyllidol Cenedlaethol a'r Cynllun Digidol. Adroddwyd fod cynnydd i'w weld ar y ddau gynllun.

Nodwyd o ran mesurau perfformiad yr holl adran fod 12% yn adrodd yn ambr, sydd yn derbyn sylw pellach fel rhan o'r trafodaethau mesur perfformiad, a 12% yn adrodd yn goch, sy'n destun pryder sydd yn cael ei diweddaru'n rheolaidd gan adolygu os oes angen cyflwyno mesurydd newydd.

Tynnwyd sylw at y rhai sy'n mesur yn goch. O ran y Gwasanaeth Incwm amlygwyd fod balans gwerth dyledion amrywiol dros 6 mis yn bron i £2m. Mynegwyd fod adolygiad cynhwysfawr o sefyllfa hen ddyledion ynghyd a phrosesau gweithredu yn parhau.

Yn y Gwasanaeth Trethi ble mae'r ddau fesur arall yn adrodd yn goch, nodwyd fod adolygiad Ffordd Gwynedd yn cael ei gynnal i gryfhau trefniadau adennill, gan fod y cyfraddau casglu ar gyfer Treth Cyngor ac Ardrethu Annomestig yn is nag y maent wedi ei bod yn hanesyddol. Eglurwyd fod gostyngiad yn y gyfradd gasglu hefyd yn rhannol

oherwydd bod nifer uchel o unedau gwyliau hunan ddarpar nad oedd yn cyrraedd y meini prawf o 182 diwrnod ar gyfer Trethi Busnes wedi trosglwyddo yn ôl i Dreth Cyngor yn ystod ail hanner y flwyddyn ac wedi eu hól ddyddio ac felly roedd canran uchel yn parhau heb eu talu erbyn diwedd Mawrth 2025.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

Derbyniwyd nifer o sylwadau am y lleihad mewn casglu treth y cyngor o ganlyniad i nifer o dai yn newid i fod yn unedau gwyliau gan dalu trethi annomestig ac effaith peidio cyrraedd y trothwy nifer o ddyddiau gosod llety gwyliau dan y rheolau newydd. Nododd y Pennaeth Adran fod hwn o ganlyniad i benderfyniadau gan Swyddfa'r Prisiwr Dosbarth a oedd wedi ei ôl ddyddio ac wedi ei gyflwyno yn hwyr yn y flwyddyn ariannol. Nodwyd fod diffyg cyfathrebu wedi bod gan olygu biliau anferthol i unigolion o ganlyniad i'r premiwm a bod yr adran yn ymwybodol o'r poen meddwl roedd hyn wedi ei greu.

Nodwyd yr angen gan Aelodau'r Pwyllgor am Bolisi Eithrio gan fod hyn yn effeithio nifer o drigolion a mudiadau o fewn y sir sy'n amlygu sefyllfa annheg. Mynegwyd fod angen ei greu er mwyn miniogi'r eithrio er mwyn rhoi lefel o degwch ac i fod efo lefel o hyblygrwydd yn y biliau trethi sydd yn cael eu hanfon allan. Ymatebodd yr adran gan nodi ei bod yn sefyllfa gymhleth iawn ond fod yr adran yn gweithio i gyflwyno polisi a chanllaw yn yr Hydref, ond fod casglu trethi yn holl bwysig i ariannu gwasanaethau. Eglurwyd fod yr adran angen fod yn ofalus gan y bydd modd i unigolion ei ddefnyddio fel dihangfa i beidio talu treth. Nodwyd heb bolisi eithrio fod y drefn yn un anhyblyg. Gofynnwyd i unrhyw bolisi gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor i'w drafod.

Wrth drafod yr un maes nodwyd fod angen i'r adrannau fod yn trafod yn well gyda'i gilydd gan fod yr adran gynllunio yn rhoi caniatâd cynllunio i safleoedd gwersylla o bob math, fod yr adran gyllid yn anfon biliau allan i unigolion a bod yr adran economi yn ceisio datblygu twristiaeth gynaliadwy. Nodwyd yr angen i'r adrannau fod yn trafod gyda'i gilydd ymhellach.

Gofynnwyd am wybodaeth bellach am faint o unigolion a oedd yn y bandiau treth isaf sydd yn cael problemau talu, a faint sydd yn mynd i'r llys am fethu a thalu. Mewn ymateb, nodwyd y byddai'r wybodaeth yn cael ei rannu gyda'r Pwyllgor. Nodwyd fod trefniadau penodol mewn lle a bod cymorth ar gael ond fod yn rhaid i unigolion ofyn am y cymorth hwn.

Holwyd o ran y Cynllun Digidol, pa mor ffyddiog oedd yr adran y bydd system cyflogau newydd y Cyngor yn ei le pan fydd yr hen system yn dod i ben ddiwedd 2026. Ymatebodd yr adran drwy nodi nad oes dewis ac y bydd yn rhaid iddo fod yn ei le a bod camau wedi ei wneud i sicrhau fod y cynllun yn symud yn ei flaen megis dechrau'r elfen caffael ynghyd â derbyn cymeradwyaeth y Cabinet i gael arian un tro i'w ariannu.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau**
- **Derbyn fod angen llunio Polisi Eithrio o ran Premiwm Treth Cyngor**
- **Bod angen ystyried os oes rôl i'r Pwyllgor Craffu wrth greu'r polisi**
- **Gofyn i'r Adran Gyllid rannu data o ran erlyniadau Treth Cyngor gyda'r aelodau.**

11. ADRODDIAD PERFFORMIAD AELOD CABINET GWASANAETHAU CORFFORAETHOL A CHYFREITHIOL A'R GYMRAEG

Cyflwynwyd yr adroddiad gan yr Aelod Cabinet gan nodi ei bod am ddechrau gyda

Gwasanaethau Corfforaethol. Mynegwyd ei bod yn braf dweud fod cynnydd sylweddol wedi ei wneud yn y blaenoriaethau strategol y Cyngor, a bod nifer o lwyddiannau i'w gweld yn y perfformiadau meintiol. Nodwyd fod rhai heriau yn parhau mewn meysydd megis iechyd galwedigaethol, salwch staff a chytundebu yn brydlon.

Amlygwyd cynnydd yn y maes caffael gyda chynnydd o 1% yn nefnydd y Cyngor o gwmnïau lleol sydd yn dod a'r ganran i 59%. Nodwyd gwaith sydd wedi ei wneud yn y maes cyflogaeth, ond amlygwyd fod y matrices swyddi bellach i'w gwblhau yn 2025/26, ond amlygwyd fod fframwaith hyfforddi staff cyffredinol bellach ar waith.

Yn y maes cydraddoldeb nodwyd fod fforwm cydraddoldeb staff wedi ei sefydlu a bod gwaith yn cael ei wneud i wefan y Cyngor er mwyn sicrhau ei fod yn hygyrch. Amlygwyd bellach fod hyfforddiant awtistiaeth a niwroamrwyiaeth ar gael i staff.

Amlygwyd cynnydd yng nghynllun Merched mewn Arweinyddiaeth gyda 45% o'r unigolion bellach wedi symud i swyddi uwch, a nodwyd fod y rhaglen ddatblygu a sgysiau dros baned yn parhau ynghyd â brand newydd i'r prosiect wedi ei lansio.

Aethpwyd ymlaen i drafod y Gwasanaeth Cyfreithiol gan amlygu fod 4 tîm - Cyfreithiol, priodoldeb etholiadau a chofrestru a chefnogaeth i'r gwasanaeth crwner. Amlygwyd fod y swyddogion sy'n derbyn gwasanaeth yn fodlon neu yn fodlon iawn gyda'r gwasanaeth a bod adborth blynyddol gan benaethiaid yn adrodd canlyniadau cadarnhaol. Eglurwyd fod sefyllfa staffio'r adran bellach yn iach ac nad oedd locums yn cael eu defnyddio bellach.

Tynnwyd sylw fod y tîm priodoldeb yn cynnal hyfforddiant ar y cod ymddygiad i aelodau, a bod nifer o aelodau yn parhau heb ei gwblhau sy'n fater sy'n codi yn codi yn gyson yn y Pwyllgor Safonau.

Diolchwyd i staff y ddwy adran am eu gwaith.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn:-

Amlygwyd fod nifer o brosiectau yn llithro o eleni i'r flwyddyn ganlynol a gofynnwyd a oedd hyn o ganlyniad i ddiffyg staff i gwblhau'r gwaith. Atebwyd gan nodi nad diffyg staff oedd y broblem ond fod llwyth gwaith yn gallu bod yn drwm ac o ganlyniad ei bod yn anodd eu cwblhau heb fod effaith ar waith dydd i ddydd. Amlygwyd y matrices swyddi allweddol fel enghraifft gan nodi fod nifer o gymhlethdodau wedi codi, ond bod gwaith ar y cynllun wedi ail gychwyn gyda capasiti staff uwch yn ei le i orffen y gwaith.

Mynegwyd fod nifer o fesuryddion yn cael ei hamlygu yn goch, gofynnwyd a yw hyn yn codi pryder. Atebwyd gan nodi fod nifer yn goch o ganlyniad i her uchel mae'r adran yn ei roi o ran mesuryddion. Er hyn nodwyd fod rhai pryderon megis y gwasanaeth iechyd galwedigaethol ble mae cynnydd yn nifer y cyfeiriadau ynghyd â phrinder nyrsys yn golygu fod y mesur yn goch.

Tynnwyd sylw at faes blaenoriaeth 'Gwynedd Effeithiol' sydd yn ymgorffori llawer o Ffordd Gwynedd, a nodwyd llawer o rwystredigaeth gyda Ffordd Gwynedd. Amlygwyd fod nifer o enghreifftiau o adrannau yn parhau i beidio ymateb i ymholiadau gan aelodau a'r cyhoedd sydd yn rhwystredig tu hwnt. Gofynnwyd a oedd Ffordd Gwynedd yn gweithio gan fod llawer o arian yn cael ei roi tuag ato, ac os oedd rhai Penaethiaid Adran ddim yn gweithredu yn unol â 'Ffordd Gwynedd' sut mae disgwyl i staff wneud. Atebwyd gan nodi fod cyfraniad Ffordd Gwynedd yn llwyr ddibynnol ar gydweithrediad adrannau. Nodwyd o ran diffyg ymateb i ohebiaeth, fod cynllun Gofal Cwsmer Newydd wedi ei ddatblygu a fydd yn gosod safonau i ymateb i ymholiadau. Mynegwyd dealltwriaeth o'r rhwystredigaeth a'r angen i dracio ymhellach.

Cyfeiriwyd at faes blaenoriaeth 'Gwynedd Gymraeg' a phrosiect hybu'r defnydd o'r Gymraeg. Nodwyd bod rhaglen waith dwy flynedd mewn lle. Holwyd beth sydd wedi ei

wneud ac oes mesuryddion. Nodwyd fod adroddiad penodol ar y mater yn mynd i'r Pwyllgor Iaith wythnos nesaf, ac eglurwyd gydag thîm bach iawn bellach fod galwadau yn drwm ond eu bod yn ceisio gweithio mewn ffyrdd gwahanol.

Tynnwyd sylw at geisiadau rhyddid gwybodaeth, gan amlygu fod y perfformiad ychydig yn is a gofynnwyd a oedd meysydd penodol neu batrwm. Eglurodd y Pennaeth Adran fod y Cyngor yn derbyn oddeutu 1000 o geisiadau'r flwyddyn sy'n amrywio yn eu natur. Amlygwyd fod y maes hwn wedi bod yn destun ymchwiliad gan reoleiddwyr allanol a bod adroddiad yn mynd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio bydd yn amlygu'r 20 argymhelliad i'w cyfarch a'r rhaglen waith mewn ymateb. Nodwyd fod cynnydd ond bod angen hyfforddi staff i ddelio a nhw yn well ynghyd a chyhoeddi mwy o wybodaeth fel bod y wybodaeth ar gael i'r cyhoedd.

Amlygwyd fod gwaith da iawn yn cael ei wneud yn y Tim Democratiaeth gyda dogfennau yn cael eu hanfon yn amserol.

Nodwyd o ran holiaduron gan yr adrannau yn y Gwasanaeth Cyfreithiol, mai dim ond un rhan o dair o'r penaethiaid sydd wedi ymateb. Holwyd am y partïon eraill megis unigolion sydd yn disgwyl am gytundebau 106 yn deillio o amodau caniatâd cynllunio. Nodwyd fod boddlonrwydd adrannau yn dangos y gefnogaeth maent yn ei dderbyn i gyflawni eu gwaith, ac felly ei fod yn amlygu adnodd pwysig. O ran yr un rhan o dair yn ymateb nodwyd yr angen i ofyn i benaethiaid ymateb i'r holiadur blyneddol. Nodwyd o ran y partïon eraill ei bod yn anodd mynd atynt i gael ei barn a pa mor briodol fuasai gwneud.

Gofynnwyd faint o waith sy'n cael ei allanoli a faint sy'n cael ei gadw yn lleol. Nodwyd fod yr adran yn ceisio peidio allanoli ond ei fod yn ddibynnol ar natur a risg y gwaith. Amlygwyd eu bod yn defnyddio bargyfreithwyr ynghyd a chyfreithwyr mewn meysydd arbenigol, ond eu bod yn ceisio cadw'r budd yn lleol.

Tynnwyd sylw at erlyniadau yn benodol rhai am ddiffyg presenoldeb plant mewn ysgol, gofynnwyd a oes mwy o wybodaeth, os oes cynnydd yn y nifer ac oes costau yn cael eu trosglwyddo i rieni. Eglurwyd y buasai gwell ateb gan yr adran Addysg a bod angen edrych ar y data a gweithio gyda'r adran i roi darlun llawn o'r broses. O ran costau cael eu trosglwyddo – mater i'r Llys oedd dyfarnu costau nid yw hyn yn nwylo'r Cyngor.

Gofynnwyd am fwy o wybodaeth am y peilot cofrestru etholwyr yn awtomatig sydd yn cael ei gynnal ar hyn o bryd. Nodwyd fod y cynllun ar gyfer Gwynedd gyfan, a bod y Cyngor yn un o 5 sir yn rhan o'r peilot. Mynegwyd fod Gwynedd yn edrych yn benodol ar grwpiau anodd eu cyrraedd ac yn gweithio gyda mudiadau fel GISDA i gefnogi'r Cyngor i symud y cynllun yn ei flaen.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau**
- **Croesawu bod rhaglen waith manwl yn cael ei llunio er mwyn mynd i'r afael ag argymhellion Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth yn dilyn archwiliad o drefniadau'r Cyngor o ran ceisiadau rhyddid gwybodaeth**
- **Bod y Pwyllgor yn derbyn diweddariad am y Cynllun Gofal Cwsmer fel mae'n datblygu**
- **Bod angen annog Penaethiaid Adran i ymateb i'r holiadur blyneddol gan y Gwasanaeth Cyfreithiol**
- **Gofyn bod y Pwyllgor Craffu yn derbyn gwybodaeth am erlyniadau yn ymwneud ag absenoldebau disgyblion.**

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30 y.b. a daeth i ben am 4.50 y.h.

CADEIRYDD